

Reactie van NSO Retail op de wijziging van de Tabaks- en rookwarenwet in verband met een verkoopverbod voor tabaksproducten en aanverwante producten in andere verkooppunten dan speciaalzaken

NSO Retail, de brancheorganisatie voor de tabaks- en gemaksdetailhandel, behartigt haar collectieve belangen en verzorgt individuele dienstverlening aan de ondernemers in deze branche. De tabaks- en gemaksdetailhandel bestaat uit ruim 1600 winkels. Authentieke tabaksspeciaalzaken en moderne gemakswinkels met een breed assortiment, waaronder tijdschriften, wenskaarten, kansspelen, tickets en natuurlijk rookwaren. Meer dan de helft van alle Nederlanders bezoekt deze winkels wekelijks. Ruim 70% van de ondernemers uit de tabaksdetailhandel is bij de NSO aangesloten.

Naar aanleiding van de voorgestelde wetswijziging heeft NSO Retail de volgende vragen en opmerkingen.

1. Branchevereniging NSO Retail heeft begrip voor - en steunt - het overheidsstreven naar een rookvrije generatie in 2040. Met als doel dat dan nog maar 5% van de bevolking rookt.
In dit licht heeft NSO Retail ook begrip voor de afbouw van het aantal tabaksverkooppunten in Nederland.
2. NSO Retail steunt de wettelijke verankering van:
 - a. de verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten (met uitzondering van elektronische dampwaar) vanaf 2030 uitsluitend in gemakszaken en tabaksspeciaalzaken, en
 - b. de verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten vanaf 2032 uitsluitend in tabaksspeciaalzaken.Met deze verankering voert de overheid een consistent beleid, in lijn met eerder gedane uitspraken. Hiermee gaf en geeft de overheid duidelijkheid aan de betreffende ondernemers en wordt een tijdpad vastgesteld om in de bedrijfsvoering van de betreffende winkels de nodige veranderingen door te voeren.
3. NSO Retail steunt het Kabinet in haar tragsgewijze aanpak van het verminderen van het aantal verkooppunten. De branchevereniging dringt er daarbij wel op aan dat de overheid de komende jaren oog houdt voor de reële afname van het aantal rokers. Mocht deze afname langzamer gaan dan de overheid beoogt, is het verstandig de afname van het aantal verkooppunten daar op aan te passen (temporiseren). Voorkomen moet worden dat volwassen rokers gedwongen worden, bij een te kort aan bonafide verkooppunten, hun toevlucht te zoeken in illegale producten en/of illegale verkoopkanalen.

4. In dit licht bezien is de verwachting irreëel dat er in 2032 zo'n 1.600 speciaalzaken zullen zijn. De praktijk zal een ander beeld laten zien dan het onderzoeksbureau SEO heeft voorgespiegeld.

Voor zo ver bekend zijn er in het najaar van 2024 circa 600 winkels bij de NWWA geregistreerd als speciaalzaak of zogenaamde 7-ton tabakswinkel. Dat is inclusief de beperkte toename van ongeveer 200 winkels, die het gevolg zijn van het verbod op tabaksverkoop in supermarkten.

De groei van het aantal speciaalzaken is en wordt de komende jaren ook getemperd doordat winkels sluiten. Omdat ondernemers stoppen (al dan niet wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd) en omdat ondernemers met een speciaalzaak er voor kiezen gemakswinkel te worden (vanaf 2032 zonder tabak).

5. Ten aanzien van het voorgestelde verkoopverbod van e-sigaretten in gemakswinkels bepleit NSO Retail een andere benadering.

Na de inwerkingtreding van het smaakjesverbod beperkt zich het legale aanbod in de tabaks-/gemakswinkels tot een dampassortiment met alleen tabaksmmaak.

NSO Retail deelt de zorgen over de gemakkelijke verkrijging van illegale vapes. Wij zijn voorstander van een adequate handhaving, hoge boetes etc. als onverhoopt iemand toch deze verboden producten verkoopt. Hier past ook bij dat vapes belast worden met een verbruiksbelasting.

De invoering van het smaakjesverbod heeft er concreet voor gezorgd dat bij onze winkels de omzet is teruggelopen met meer dan 67 % (1*). De resterende omzet betreft alleen de toegestane e-sigaretten met een tabaksmmaak. Dat zijn veelal gesloten vloeistofsystemen voor de volwassen consument.

In totaal is die (legale) omzet ongeveer 40 miljoen op jaarbasis. Daarmee wordt de recent beoogde opbrengst voor de vape verbruiksbelasting zeer lastig haalbaar. Of de resterende legale omzet wordt door de hoogte van de verbruiksbelasting weer een verdere prooi voor de illegale markt.

6. De overheid constateert dat het (wegwerp) vape gebruik onder jongeren fors is toegenomen. De zorg hierover delen wij, maar dan moet die verkoop, via internet en allerlei grijze verkooppunten, worden aangepakt! Een generiek verkoopverbod van e-sigaretten in gemakswinkels, is contraproductief. Dat leidt alleen maar tot nog meer illegale handel en tot nog meer consumenten die over de grens hun inkopen doen. Concreet pleit NSO Retail voor een verbod op wegwerp vapes. Dan resteert een assortiment van dampproducten, voor de volwassen consument, dat volledig voldoet aan de wet- en regelgeving en verantwoord in speciaalzaken en gemakswinkels verkocht kan blijven worden.

7. NSO Retail kan zich vinden in de definitie van de speciaalzaak zoals die in het wetsvoorstel wordt gegeven:

* een verkooppunt waar behoudens tabaksproducten, aanverwante producten, daarbij behorende accessoires, deelnamebewijzen aan kansspelen en dagbladen, geen andere producten in de handel worden gebracht en dat zich niet, al dan niet afgescheiden, bevindt in een andere winkel en niet rechtstreeks kan worden bereikt vanuit een andere winkel.

8. NSO Retail heeft er begrip voor dat consumenten niet via een andere winkel de speciaalzaak moeten kunnen bereiken.
De regel dat er ook geen aparte deur kan zijn naar een naastgelegen winkel die alleen bedoeld is voor personeel, vindt NSO Retail te rigide omdat a) hier geen gezondheid bevorderend doel mee wordt bereikt en b) dit in de praktijk gevaarlijk kan zijn.
Vanuit veiligheidsoptiek bepleit de brancheorganisatie dat er – indien mogelijk - voor het personeel een tussendeur aanwezig is naar een naast gelegen pand of winkel.
De situatie dat personeel alleen de winkel kan verlaten via de klanteningang kan leiden tot (levens-) gevaarlijke situaties ten tijde van een overval, brand of andere calamiteit.
Ook voor de gemakswinkel geldt dat het personeel via een achteruitgang de gemakswinkel moet kunnen verlaten. Ook als die achteruitgang in een naast gelegen winkelpand uitkomt.

9. Het is in het kader van een werkbare kosten- en veiligheidssituatie te overwegen om slechts een beperkt aantal varianten per merk toe te staan.
Door het verbod op de verkoop van tabaksproducten in supermarkten per 1 juli 2024 hebben tabaks- en gemakswinkels hun voorraden drastisch moeten verhogen om zo de extra stroom volwassen consumenten goed te kunnen blijven bedienen. In 2023 en 2024 zijn ook de accijnzen drastisch verhoogd. Een combinatie van hogere prijzen met hogere voorraden zorgt voor een aanzienlijke stijging van het risico op overvallen. Een vermindering van het huidige aantal varianten sigarettenverpakkingen per merk zal voor een verlagend effect van het risico op overvallen kunnen zorgen.
Ook voor de douane, in de strijd tegen de illegale handel in tabaksproducten, zal een beperking van het aantal verpakkingen voor een vereenvoudiging van de handhaving kunnen zorgen inzake de naleving van de accijnswetgeving, alsook inzake de wetgeving over de traceerbaarheid van tabaksproducten.

10. Ten onrechte wordt gesteld dat het mogelijk sluiten van gemakszaken, als gevolg van deze wetwijziging, geen grote invloed op winkelstraten en buurten heeft. De wetgever verwacht dat van de huidige 1.600 tabaks- en gemakswinkels naar schatting 150 tot 250 winkels niet kunnen voldoen aan de definitie van speciaalzaak en niet blijven bestaan zonder tabak. Van belang hierbij is dat in 2032 het overgrote deel van de huidige gemakswinkeliers voor een gemakswinkel zullen kiezen en niet voor een speciaalzaak. NSO Retail voert aan dat de maatschappelijke meerwaarde van gemakswinkels (2**) onmiskenbaar is. Zij dragen belangrijk bij aan de bedrijvigheid en sociale cohesie in de wijken en dorpen waar ze gevestigd zijn. Dat is eerder dit jaar bevestigd in een consumentenonderzoek van bureau Q&A: de consument vindt de gemakswinkel onmisbaar in de wijk.
Hierbij dient in ogenschouw genomen te worden dat supermarkten hun service balie als gevolg van het verkoopverbod voor tabak drastisch hebben teruggeschroefd. Taken die nu voor een groot deel bij de gemakswinkels liggen.
Alle redenen om ondernemers met een gemakswinkel voldoende tijd te geven zich voor te bereiden op een bedrijfsmodel zonder tabaksverkoop en te bezien hoe het aantal gemakswinkels dat als gevolg van dit wetsvoorstel gaat sluiten, te beperken.

1.* *NSO Marktmonitor op basis van 1108 scannende gemakswinkels.*

2. ** *“de maatschappelijke meerwaarde van de gemakswinkels”,
NSO Retail- september 2024.*